

Finlands policydokument om förebyggande och eliminering av sexuellt utnyttjande, övergrepp och sexuella trakasserier inom utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd

I detta dokument fastställs det finska utrikesministeriets förväntningar av partner som får finansiering från ministeriet och som arbetar med utvecklingsamarbete och humanitärt bistånd, med avseende på förebyggande av och insatser mot sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier (SEAH). Policydokumentet är ett offentligt dokument som antogs av ministeriets styrgrupp för utvecklingspolitik den 1 mars 2023.

Ministeriet förväntar sig att sina partner

- förstår policydokumentet, principerna och standarderna för åtgärder mot sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier (PSEAH)
- inför mekanismer för förebyggande av SEAH
- inför ett riskhanteringsförfarande som omfattar SEAH
- inför en mekanism/ett förfarande för att anmäla och följa upp SEAH
- vidtar rimliga åtgärder för att den befolkning som bistås får kännedom om anmälningsmekanismerna. Alla anmälningar ska hanteras av annan personal än de som förvaltar programmen och är i kontakt med samhällena.
- Alla anmälningar om SEAH ska anmälas till utrikesministeriet.

1 Inledning

Finlands utrikesministerium har nolltolerans mot sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier (SEAH). Ministeriet har också en nolltoleranspolicy mot underlåtenhet att vidta åtgärder mot SEAH. Andra nyckelprinciper är ett förhållningssätt som sätter offer/överlevare i centrum och ett erkännande av maktobalansernas roll som grundorsak till SEAH. Det finns mångfald både hos dem som upplever SEAH och dess förövare: de kan vara stödmottagare, genomförandepartner eller personal vid ministeriet. SEAH kan vara straffbart enligt finsk straffrätt. Förutom offret, kan utrikesministeriet anmäla brott till polisen för vidare utredning. Om SEAH förekommer i ett projekt som finansierats av utrikesministeriet får ministeriet, beroende på incidenternas art och omständigheter, även besluta att återkräva statliga bidrag i enlighet med statsunderstödslagen (668/2001).

Syftet med policydokumentet är att säkerställa effektiva åtgärder för att förebygga och reagera på SEAH när det gäller utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. I policydokumentet beskrivs de förväntningar och krav som ställs på utrikesministeriets partner när det gäller hanteringen av risken för SEAH och hanteringen av SEAH-incidenter, om de inträffar vid genomförandet av utvecklingssamarbete och humanitärt biståndsarbete.

Policydokumentet är baserat på rekommendationen från OECD:s kommitté för utvecklingsbistånd (Development Assistance Committee; DAC) [om avskaffande av sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier i utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndsarbetet](#).

Förebyggande och eliminering av och åtgärder mot SEAH är en prioritet för ministeriet. Det är allas ansvar att förebygga sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier. Utrikesministeriet har ett ansvar som arbetsgivare att ta itu med SEAH på arbetsplatsen i enlighet med arbetarskyddslagen (738/2002), lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) och diskrimineringslagen (1325/2014). Det är utrikesministeriets policy att inkludera denna skyldighet i alla sina överenskommelser och villkor för statsunderstöd.

Förebyggande och eliminering av sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier är del av utrikesministeriets riskhantering och är underordnad normen om missbruk av medel (norm 5/2023, VN/8285/2023). SEAH-risker bör identifieras och utvärderas i planeringsskedet för varje utvecklingssamarbete eller humanitärt ingripande, inbegripet åtgärder för att förhindra SEAH. Eventuella betydande kvarvarande SEAH-risker bör framhållas och riskreducerande åtgärder utvecklas.

Utrikesministeriet deltar i och följer upp olika internationella initiativ och insatser för att förebygga och eliminera SEAH, inklusive arbetsgrupper med anknytning till Finlands internationella åtaganden om SEAH.

Sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier kan upplevas av alla, oavsett kön. Förövare av SEAH kan komma från alla könstillhörigheter. Sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier utgör sexuellt och könsrelaterat våld. SEAH kan också förekomma online. Olika former av SEAH är relaterade till varandra, har samma grundorsaker och bör därför bemötas på ett övergripande sätt.

2 Nyckelbegrepp

Sexuellt utnyttjande, övergrepp¹ och sexuella trakasserier² kan definieras på följande vis:

Sexuellt utnyttjande: Faktiskt missbruk eller försök till missbruk av en situation med sårbarhet, maktoabalans eller förtroende i sexuella syften. Det inbegriper att dra ekonomisk, social eller politisk fördel av en annan person genom sexuellt utnyttjande. Exempel på sexuellt utnyttjande är att kräva sexuella tjänster som ett villkor för att ge hjälp till en person.

Sexuella övergrepp: Faktiskt eller hotat sexuellt intrång, vare sig genom våld eller under ojämlika förhållanden eller tvångsförhållanden. Exempel på sexuella övergrepp är våldtäktsförsök, att genom tvång förmå någon att utföra oralsex/beröring, samt våldtäkt.

Sexuella trakasserier: Verbalt, icke-verbalt eller fysiskt beteende av sexuell natur som är oönskat och genom vilket en persons psykiska eller fysiska integritet avsiktligt eller faktiskt kränks, särskilt genom att skapa en skrämmande, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller kränkande atmosfär. Exempel på sexuella trakasserier är gester och annan icke-verbal kommunikation med sexuella undertoner, kommentarer av sexuell art om individer och/eller deras kropp, beteende, sexualliv eller könsidentitet, pornografiska material samt brev, e-postmeddelanden, textmeddelanden eller telefonsamtal med sexuella anspelningar.

Det är viktigt att understryka att **sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp i FN-sammanhang** är något som sker **mellan aktörer i organisationen och externa aktörer** (partner, förmånstagare), medan **sexuella trakasserier** sker **inom en arbetsplats/organisation**.

¹ Definitionerna av sexuellt utnyttjande och övergrepp baserar sig på FN:s generalsekreterares *bulletin* "[Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse](#)", den 9 oktober 2003.

² Definitionen av sexuella trakasserier baserar sig på [jämställdhetsombudsmannens definition](#).

3 Finlands internationella åtaganden

Finland har gjort följande internationella åtaganden för att förebygga, vidta åtgärder mot och eliminera sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier i utvecklingsarbetet och i det humanitära biståndsarbetet:

- [London åtagandena](#)
- [DAC:s rekommendation om avskaffande av sexuellt utnyttjande, missbruk och sexuella trakasserier i utvecklingsarbetet och det humanitära biståndsarbetet](#)
- [Call for Action to End Gender Based Violence in Emergencies](#) (upprop för att få ett slut på könsbaserat våld i nödsituationer)

Dessa åtaganden är av politisk art. Finland rapporterar om deras genomförande.

4 Viktiga principer

Finlands utrikesministerium har **nolltolerans** mot sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier (SEAH). Detta innebär att ministeriet inte accepterar någon form av sexuellt utnyttjande, övergrepp eller trakasserier från sina anställda eller partner, och inte heller tolererar att någon som får finansiering från ministeriet eller agerar för dess räkning ignorerar, döljer eller missköter anmälningar om sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier. Nolltolerans är inte detsamma som noll incidenter.

De olika lokala förhållandena måste beaktas vid utvecklingen av lösningar för att förebygga, vidta åtgärder mot och eliminera SEAH för att säkerställa deras effektivitet, samtidigt som det betonas att SEAH inte är godtagbart i någon form eller i något sammanhang.

Finland har åtagit sig att anta **ett förhållningssätt som ställer offret/överlevaren i centrum**. De viktigaste inslagen i detta förhållningssätt är följande:

- Att rättigheterna, behoven, säkerheten och värdigheten hos dem som erfarit SEAH ska stå i centrum för åtgärder för att förebygga, motverka och eliminera SEAH, från programmets utformning till utredning av och svar på eventuella incidenter.
- Utformande av tillgängliga mekanismer för att anmäla överträdelser med offrens och överlevarnas behov och sammanhang i åtanke.

- Att man lyssnar på offer och överlevare (eller deras företrädare).
- Att säkerställa integritet och sekretess i enlighet med gällande lagstiftning.
- Att säkerställa att brottsoffer och överlevare får det skydd som krävs, inbegripet från ytterligare skada, och stödja och tillgodose deras behov i fråga om trygghet, säkerhet och/eller psykisk hälsa, inklusive rehabilitering och att ge offer och överlevare omfattande information.
- Att stödja offer och överlevare i att delta i beslutsfattandet i den mån de vill vara delaktiga och hålla förövare till ansvar.

Erkännande av effekterna av maktobalans och ojämställdhet: För att förebygga och undanröja sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier måste man ta itu med de maktobalanser som är kopplade till ojämställdhet, skadliga sociala normer och könsstereotyper som är grundorsaker till SEAH. De sociala normerna tar år, om inte årtionden, att förändra, men de skadliga beteenden som bygger på dessa får inte förbli obemötta. Vi måste ta itu med dessa för att säkerställa en jämställd och inkluderande organisationskultur. Ledarskapets roll är avgörande för att vidta åtgärder mot SEAH, men också för att få till stånd mer djupgående förändringar.

Det är mycket viktigt att övervaka, rapportera och utvärdera förebyggande åtgärder och insatser mot SEAH. Finland följer noggrant upp denna fråga i sitt samarbete med partner, till exempel i styrkommittéer för FN-organisationer och utvecklingsbanker. Frågan ingår också i den årliga rapporteringen av finska civilsamhällesorganisationer som får programstöd.

5 Våra förväntningar mot våra partner

- Att förstå politiken, principerna och standarderna för åtgärder mot SEAH (PSEAH), bland annat genom att införa en riskhanteringsprocess.
- Att införa mekanismer för förebyggande av SEAH. Dessa kan vara uppförandekoder eller riktlinjer för PSEAH och medvetenhetsfrämjande åtgärder och utbildning om PSEAH för personal, förmångstagare och intressenter.
- Att ha en riskhanteringsprocess som inbegriper en riskanalys av SEAH i utvecklings-samarbetet eller de humanitära insatser som finansieras av ministeriet, med en bedömning av sannolikheten för och effekterna av identifierade risker, åtgärder för att före-

bygga och minska risker samt roller och ansvarsområden för att hantera riskerna. Parterna förväntas regelbundet övervaka och rapportera om riskhantering när det gäller PSEAH.

- Att införa en mekanism/ett förfarande för rapportering och uppföljning av SEAH, inklusive en visselblåsningskanal som omfattar SEAH. Alla anklagelser och klagomål och alla rapporterade/misstänkta fall måste hanteras effektivt och lösas genom att säkerställa sekretess och skydda offer/överlevare från skada.
- Att vidta rimliga åtgärder för att den befolkning som bistås ska få kännedom om anmälningsmekanismerna. Dessutom förväntar sig ministeriet i största möjliga utsträckning att anmälningar ska hanteras av annan personal än de som förvaltar programmen och är i kontakt med samhällena.
- Alla anmälningar om SEAH som uppkommer i samband med tillhandahållandet av Finlands internationella bistånd ska rapporteras till utrikesministeriet.

Rättigheterna, behoven och säkerheten för dem som har erfarit sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier måste stå i centrum för åtgärderna för att förebygga, motverka och eliminera sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier.

Det är ministeriets policy att inkludera förebyggande av och åtgärder mot SEAH i sina finansieringsöverenskommelser samt i de prövningsberoende statsunderstöd som utrikesministeriet beviljar och i villkoren för deras användning. Alla relevanta avtal och beslut måste innehålla bestämmelser om förebyggande och hantering av SEAH och om tillhörande rapporteringskrav. Denna policy gäller även för samarbetsarrangemang med partnerorganisationer.

Partnerna förväntas lämna information om sina åtgärder för att förebygga och motverka SEAH när de ansöker om finansiering. Detta anses vara ett nyckelkriterium vid bedömningen av eventuella ansökningar om finansiering. Ministeriet följer upp sina partners åtgärder för att förebygga och reagera på SEAH, bland annat genom deras årsredovisningar och styrelser.

Exempel på faktorer som kan påverka risken för att utsättas för SEAH: Det är viktigt att notera att vissa faktorer kan öka risken för SEAH, såsom

- kön
- sexuell läggning och könsidentitet

- funktionsnedsättning
- etnicitet, del av ursprungsbefolkning
- religion
- fattigdom
- ålder
- hälsa
- humanitärt känsliga och konfliktdrabbade miljöer
- sammanhang med hög nivå av könsrelaterat våld och diskriminering
- sammanhang där personer i utsatt ställning förekommer
- mansdominerade miljöer och organisationer
- program med verksamhet som äger rum i avlägsna områden eller där verksamheten innebär tillgång till känsliga personuppgifter

6 Anmälan av ett ärende

Utrikesministeriets webbplats om missbruk av medel inom utvecklingsarbetet: Alla påståenden om sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier ska anmälas direkt till utrikesministeriet genom deras [webbplats](#) för anmälan om missbruk inom utvecklingsarbetet. Alla anmälningar kommer att hanteras konfidentiellt. Undvik att tillhandahålla onödigt personlig och konfidentiell information eller information som kan skada brottsoffret/överlevaren. Ministeriet hanterar handlingarna i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), allmänna dataskyddsförordningen (EU 2016/679), dataskyddslagen (1050/2018) och andra obligatoriska interna normer och instruktioner, till exempel normen om missbruk av medel (norm 5/2023, VN/8285/2023).